

Sekretarz Stanu
Paweł BEJDA

BMON-WP.053.148.2025/In-61/25/KT
Warszawa, 04.03.2025 r.

Pan Szymon HOŁOWNIA
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Do wiadomości: Dyrektor Departamentu Spraw Parlamentarnych w KPRM

ePuap

Dotyczy: interpelacji Pana Posła Waldemara Andzela nr 8126 w sprawie przepisów karnych zawartych w ustawie o obronie Ojczyzny i ich interpretacji w kontekście treści art. 144 Kodeksu Karnego

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając, z upoważnienia Ministra Obrony Narodowej, na interpelację Pana Posła Waldemara Andzela w sprawie przepisów karnych zawartych w ustawie o obronie Ojczyzny i ich interpretacji w kontekście treści art. 144 Kodeksu Karnego, uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych informacji.

Treść art. 682 ust. 1 pkt 2 ustawy o obronie Ojczyzny (Dz. U. z 2024 r., poz. 248 ze zm.) wskazuje, iż sprawcą wykroczenia braku stawiennictwa może być jedynie osoba przeznaczona do szkolenia lub ćwiczeń wojskowych, więc jest to wykroczenie indywidualne. Użycie przez ustawodawcę w ww. ustawie określenia „zgłoszenia do służby”, analogicznie do treści art. 144 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2024 r., poz. 17 ze zm.), wskazuje, że dotyczy to wyłącznie osób cywilnych, które otrzymały wezwanie (kartę powołania) do stawiennictwa do odbycia szkolenia lub ćwiczeń wojskowych w ramach służby wojskowej lub zastępczej po raz pierwszy w ramach dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej (art. 143 ust. 2 pkt 1 ustawy o obronie Ojczyzny), obowiązkowej zasadniczej służby wojskowej (art. 160), terytorialnej służby wojskowej (173 ust. 1), służby zastępczej (art. 581), rezerwy pasywnej (art. 248).

W przypadku wykroczeń, o których mowa w ww. art. 682 ust. 1 pkt 2, właściwość została uregulowana w art. 85 § 2 w zw. z art. 10 § 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2024 r., poz. 977). Sprawcą wykroczenia z art. 682 ust. 1 pkt 2 może być wyłącznie osoba cywilna, a zatem organem właściwym do prowadzenia postępowania w tej sprawie jest Policja.

Artykuł 144 § 1 Kodeksu karnego dotyczy czynnej służby wojskowej, która zgodnie z treścią art. 130 ustawy o obronie Ojczyzny polega na pełnieniu zasadniczej służby wojskowej, na którą składa się pełnienie dobrowolnej lub obowiązkowej zasadniczej służby wojskowej, terytorialnej służby wojskowej, służby w aktywnej rezerwie w dniach tej służby oraz odbywaniu ćwiczeń wojskowych w ramach pasywnej rezerwy, zawodowej służby wojskowej oraz służby w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny.

Znamiona wykroczenia z art. 682 ust. 1 pkt 2 ustawy o obronie Ojczyzny zawierają się w pełni w znamionach przestępstwa z art. 144 § 1 i 3 k.k., które obejmują wszystkie osoby pełniące wszelkie możliwe rodzaje pełnienia czynnej służby wojskowej (art. 144 § 1 k.k.) oraz służb zastępujących służbę wojskową (art. 144 § 3 k.k.), które nie stawiają się do pełnienia tych rodzajów służb we wskazanym miejscu i czasie.

Zgodnie z treścią art. 312 ust. 1 ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. poz. 46) Żandarmeria Wojskowa posiada uprawnienia procesowe Policji. Szczegółowa właściwość podmiotowa tej formacji jest określona w treści art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r.

o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. poz. 12), w którym wskazano m.in., że Żandarmeria Wojskowa jest właściwa wobec osób niebędących żołnierzami, (...) jeżeli dokonują czynów zagrażających dyscyplinie wojskowej. Przepięstwo z art. 144 § 1 k.k. może popełnić jedynie osoba cywilna, jednakże jej niezgłoszenie się do odbycia słuźby wojskowej nie tylko godzi w moc obronną Rzeczypospolitej Polskiej, ale również ma negatywny wpływ na szeroko rozumianą dyscyplinę wojskową. Wobec powyższego, w praktyce przyjmuje się, iż w odniesieniu do sprawców tego występku organem właściwym do prowadzenia postępowania karnego jest Żandarmeria Wojskowa.

W latach 2020-2025 (do 21.02.2025 r.) Żandarmeria Wojskowa prowadziła 1264 postępowań sprawdzających o czyn z art. 144 § 1 k.k., z czego w 772 przypadkach zastosowano odmowę wszczęcia. Z kolei, postępowań przygotowawczych o czyn z art. 144 § 1 k.k. we wskazanych latach wszczęła 897. Ponadto, w 249 sprawach skierowała akt oskarżenia. W 78 przypadkach sprawy zakończyły się warunkowym umorzeniem, a w 273 - umorzeniem.

We wskazanym okresie Żandarmeria Wojskowa nie prowadziła postępowań w sprawach o wykroczenia z art. 682 ust. 1 pkt 2 ustawy o obronie Ojczyzny.

Obecny stan prawny uniemożliwia zastosowanie sankcji karnej za wtórne niestawiennictwo żołnierza do pełnienia czynnej słuźby wojskowej w ramach jednej karty powołania. Aktualnie obowiązująca definicja żołnierza, określona na potrzeby Kodeksu karnego w treści art. 115 § 17 k.k., uniemożliwia zastosowanie sankcji karnej z art. 338 § 1 k.k. w stosunku do żołnierzy Terytorialnej Słuźby Wojskowej. Taki żołnierz, nie zgłaszając się na kolejny termin rotacji, wskazany w karcie powołania, do momentu stawiennictwa pełni słuźbę jedynie dyspozycyjnie, co wyklucza zastosowanie wobec niego przepisów części wojskowej k.k. Zachowanie to nie jest również objęte znamionami dublujących się przepisów z art. 144 § 1 k.k. oraz z art. 682 ust. 1 pkt 2 ustawy o obronie Ojczyzny.

W ocenie resortu obrony narodowej należałoby zaktualizować art. 144 k.k., poprzez uzupełnienie jego treści zapisem obejmującym sankcją kolejne przypadki niestawiennictwa osób wskazanych do pełnienia czynnej słuźby wojskowej na kolejne terminy wynikające z kart powołania.

Z wyrazami szacunku

Paweł BEJDA

/dokument podpisany kwalifikowanym podpisem elektronicznym/